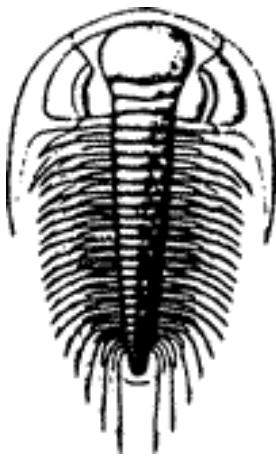

Academie voor Mineralogie

Uitrusting voor kaptochten

Tips voor het oordeelkundig samenstellen van de kapuitrusting

Koen Binnemans

Voor een succesvolle kaptocht is een degelijke uitrusting vereist.

Het is een kunst om niet te veel en niet te weinig bagage mee te nemen. Immers, welke zin heeft het om zoveel bagage mee te sleuren dat er in de wagen geen plaats meer overblijft voor eventuele vondsten? Anderzijds kan het zeer ergerlijk zijn wanneer je een mooie kristalgroep wegens gebrek aan geschikt gereedschap niet kan bergen.

Daarom geven we hier enkele tips voor het oordeelkundig samenstellen van de kapuitrusting.

Gereedschap

Het belangrijkste gereedschap voor de mineralen- en fossielenverzamelaar is de hamer en beitel.

Hamers

De bekendste hamersoort is de **geologenhamer**.

Tegenwoordig zijn de geologenhamers volledig uit staal vervaardigd, met een handgreep uit rubber of kunststof. Ze hebben een gewicht tussen 400 en 900 g. Er zijn verschillende uitvoeringen wat de kop betreft: aan de ene zijde in een punt of in een platte beitel eindigend. De geologenhamer is als het ware een combinatie van hamer en beitel. Je mag zeker nooit met twee zulke hamers op elkaar kloppen. Aangezien de koppen op een bijzondere manier gehard zijn, bestaat er het gevaar voor wegspringende metaalsplinters. Hoewel de geologenhamer dikwijls verheerlijkt wordt, is zijn nut bij een kaptocht eerder beperkt. Hij kan wel gebruikt worden om een storthoop oppervlakkig te doorwoelen of om kleinere stenen door te slaan, maar voor serieus kapwerk is hij echt te licht.

Beter is een **vuisthamer** van 1 kg (zwaardere versies zijn ook verkrijgbaar).

De kop heeft hier twee vierkante slagoppervlakken.

De steel kan uit staal, met kunststofhandgreep, of uit hout vervaardigd zijn. Nadeel van een houten steel is dat hij los kan komen. Dit euvel kan verholpen worden door de hamer een tijdje in water te leggen.

Deze hamer is zeer geschikt voor het slaan op een beitel, maar leent zich ook voor het doorkloppen van stenen.

Brute slagkracht verkrijgt men met een **moker** of **voorhamer**. Zij hebben een lange houten steel en een kop van 3 tot 8 kg. De meest gebruikte is de 5 kg versie.

Met een voorhamer kunnen grote rotsblokken verbrijzeld worden. Wanneer je niet van plan bent om in een steengroeve of op een storthoop, waar grote gesteenteblokken liggen, te gaan zoeken, kan je dit zwaar geval beter thuislaten.

Anderzijds ziet men in steengroeven vaak verzamelaars met een speelgoedhamertje van enkele honderden grammen rondlopen. Zulk een hamertje is alleen geschikt voor licht formatteerwerk, maar niet om een kristalgroep uit het gesteente te halen.

Beitels

Beitels zijn in vele maten en gewichten te verkrijgen. Ook de prijzen kunnen erg variëren. Beitels die je op een slijpschijf kunt bijslijpen, zonder dat ze daarna opnieuw gehard moeten worden, verdienen de voorkeur. Af te raden zijn dure beitels met ingewerkte widiapunt. Wanneer deze niet op de juiste manier worden toegepast, zullen ze onherroepelijk beschadigd worden. Op een kaptocht neemt je het best platte beitels en puntbeitels mee. Een **platte beitel** wordt vooral gebruikt bij gelaagde gesteenten en voor algemeen gebruik op een storthoop. Een **puntbeitel** wordt gebruikt bij gesteenten zonder een specifieke splijtrichting. Immers, een puntbeitel verspreidt de slagkracht gelijkmatig in alle richtingen, terwijl een platte beitel de kracht voornamelijk via de vlakke zijden op het gesteente wordt overgedragen. Neem ook steeds meer dan één beitel mee, omdat een beitel wel eens in het gesteente kan vast geraken en bijgevolg *bevrijd* moet worden. Slijp ook regelmatig de overhangende scherpe kanten, de zogenaamde *braam*, van de beitelkop af. Zo voorkomt men verwondingen door wegspringende metaalsplinters. Handig is ook een plastic handgreep, voor puntbeitels, ter bescherming van de hand.

Overige gereedschap

Een groot **houweel** met lange steel, een *pioche*, kan dienst bewijzen bij het doorwoelen van storthopen, maar is erg groot om mee te sleuren. En klein houweeltje is veel praktischer.

Een zeer handig stuk gereedschap is ook een **opvouwbaar schop**, die ook als houweel kan gebruikt worden.

Vermeldenswaard is ook dat mits een speciaal schopblad, een geologenhamer tot schop-houweel kan omgevormd worden.

Voor het opzij schuiven van rotsblokken en het openbreken van spleten is een **lange ijzeren staaf** met spitse of platte punt geschikt. Hiervoor kan ook een **breekijzer** gebruikt worden.

Een **harkje** is nuttig voor oppervlakkig woelwerk.

Daarnaast bestaat er nog gereedschap dat voor bijzondere omstandigheden nodig is:

zeef

voor het zoeken van fossielen in zandig materiaal (b.v. haaiantanden) of van mineralen in verweringspuin. De maaswijdte zal van het beoogde doel afhangen.

goudpan

voor het zoeken van zware mineralen (vb. goud) in alluviale afzettingen.

geigerteller

voor het verzamelen van radioactieve mineralen.

metaaldetector

voor het opsporen van gedegen metalen (b.v. zilver en goud).

Een verzamelaar van micromounts mag zeker niet vergeten een goede **loep** mee te nemen.

Gemotoriseerd gereedschap en springstoffen worden buiten beschouwing gelaten, omdat gebruik ervan toch bijna nergens wordt toegestaan en het gevaar te groot is.

Goud pannen

Kleding en bescherming

Een zwembroek is niet bepaald de geschikte kleding om stenen te verzamelen. Evenzeer draag je op kaptocht schoenen met naaldhakken. Om je tegen letsels te beschermen, is de juiste kleding en schoeisel een eerste vereiste.

Als schoeisel kiest je best voor **hoogsluitende schoenen met profielzool**, zodat je stevig staat of loopt en je de enkels niet beschadigt. In drassig of modderig gebied kan je voor **rubberen laarzen** opteren.

Regenkleding is geen overbodige luxe. Toch kan je je afvragen wat nu het beste is: nat worden door de regen of door zweet. Regenkledij is immers meestal wel waterdicht maar een goede verluchting is een groot probleem.

Draag ook steeds **handschoenen en veiligheidsbril**.

Hoewel een korte broek op een zomerse dag heel prettig om dragen is, kan je deze beter thuis laten. Niet alleen verwond je je zo bij valpartijen ernstiger, maar wegspringende gesteentesplinters kunnen zelfs slagaderlijke bloedingen veroorzaken.

Een **overall** is zeer geschikt.

In steengroeven of aan steile wanden is het dragen van een **veiligheidshelm** geboden. Nochtans kan je beter op plaatsen blijven waar een helm overbodig is. Wanneer zelfs een kleinere steen van grote hoogte valt, brengt ook een helm niet altijd redding.

Zeker niet te vergeten: een **EHBO-set**.

Transportmateriaal

Als transportmiddel is enkel een stevige **rugzak** aan te raden. Om de rug niet te zeer te belasten, kan je een model met metalen frame kiezen. Schouderdraagtassen hebben het nadeel dat ze gemakkelijk heen en weer zwieren. Wanneer ze dan met stenen volgeladen zijn, verhoogt dit de kans op valpartijen.

Verpakkingsmateriaal

Om vondsten tegen beschadigingen te beschermen, moeten ze degelijk verpakt worden.

Oude kranten voldoen meestal uitstekend.

Voor tere stukjes is **toilet- of huishoudpapier** beter. Een aantal mineralen zijn zo gevoelig, dat ze beter slechts gedeeltelijk verpakt worden, zodat de kristallen vrij blijven. De stukken mogen dan zeker niet op elkaar gestapeld worden. Denken we maar aan bijvoorbeeld aan hydrozinkiet en natroliet. Zulke stukjes kunnen ook in eierdozen of -kartons getransporteerd worden.

De verpakte stenen kunnen dan in **houten bakjes of stapelbakken** in de wagen geplaatst worden.

Persoonlijk prefereer ik de stenen in **linnen zakken met stropsluiting**, zogenaamde monsterzakken, op te bergen. Deze hebben het voordeel dat men het gewicht beter over de wagen verdelen kan en dat ze minder plaatsverlies veroorzaken.

Varia

Zelf neem ik ook steeds een **felgekleurd tafellaken** mee op kaptocht. Hierop kan ik dan gereedschap en vondsten leggen, zodat ik ze reeds van ver kan terugvinden. Een emmer en een jerrycan met water kunnen goede diensten bewijzen als geen wasgelegenheid in de buurt is.

Natuurlijk mag de nodige literatuur over de vindplaats niet ontbreken.

Sommige verzamelaars sleuren zelfs een heus veldlaboratorium mee om de vondsten al ter plaatse te kunnen determineren. Beter kan men in de plaats een steentje meer meenemen.

Maar het allerbelangrijkste, iets wat geen enkele verzamelaar mag thuis laten, is een stevige portie vindersgeluk.

Ontwerp en uitwerking: RR-Soft. www.rr-soft.be
Copyright © Academie voor Mineralogie vzw. Alle rechten voorbehouden.

Academie voor Mineralogie vzw
Museum voor Mineralogie
Cursussen Edelsteenkunde
Initiatie Edelsteenkunde
Lessenreeksen Mineralogie
Beurzen
IMRA Antwerpen
INTERGEM Antwerpen

Website: www.acam.be E-mail: info@acam.be
Frans de l'Arbrelaan 12, 2170 Merksem, België
www.acam.be/cursus/edelsteenkunde.html
www.acam.be/cursus/initiatie-edelsteenkunde.html
www.acam.be/cursus/mineralogie.html
Mineralen, edelstenen en fossielen
Februari, laatste zondag www.acam.be/fairs/imra
November, tweede zondag www.acam.be/fairs/intergem